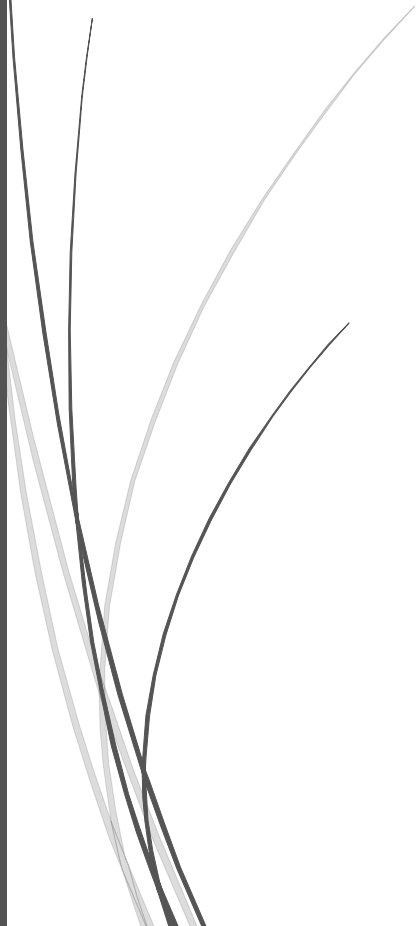

HANDLINGSPLAN FOR TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Stiftelsen Tertitten Barnehage

Innhold

- 1.0 Forord
- 2.0 Et trygt og godt barnehagemiljø
 - 2.1 Lovgrunnlaget
 - 2.2 Forventning til voksenrollen
 - 2.3 Ansvar

- 3.0 Felles forståelser av begreper
 - 3.1 Krenkelse
 - 3.2 Nulltoleranse
 - 3.3 Sårbare barn og barnegrupper

- 4.0 Forebyggende tiltak
- 5.0 Rutiner for kommunikasjon og informasjon
- 6.0 Foreldresamarbeid
- 7.0 Aktivitetsplikt
 - 7.1 Følge med
 - 7.2 Melde fra
 - 7.3 Undersøke
 - 7.4 Sette inn tiltak
- 8.0 Vedlegg- Hjelpemidler

Forord

Stiftelsen Tertitten barnehage jobber for et trygt og godt barnehagemiljø som skal fremme helse, trivsel, lek og læring. Denne handlingsplanen er et verktøy for å arbeide med helsefremmende arbeid og trygge ansatte i sitt arbeid. Samtidig sikre at barna i våres barnehage har et trygt og godt barnehagemiljø. Denne handlingsplanen skal hjelpe også oss ansatte med å innfri lovkravene i barnehageloven som omhandler psykososialt barnehagemiljø.

I Asker kommune skal alle barn oppleve trygghet og trivsel gjennom lekne, inkluderende og omsorgsfulle ansatte. Derfor har vi et stort fokus på trygt og godt barnehagemiljø hos oss.

ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Alle barn skal oppleve:

- Å bli ønsket velkommen i barnehagen hver morgen.
- Å ha noen å leke med.
- Å være viktige for andre barn og voksne.
- Medvirke dagen
- Mestring hver dag.

For å sikre dette må personalet:

- I tett samarbeid med foresatte sikre en god oppstart i barnehagen, hvor det legges vekt på tilknytning. (I Tertitten barnehage har vi 5 dager med tilvenning og besøksdager før tilvenning)
- Ha førstesamtale med foresatte.
- Møte barna med en hilsen og et smil når de kommer til barnehagen.
- Være der barna er for å vite hvordan barna har det, og kunne hjelpe når det trengs.
- Observere i lek og andre aktiviteter.
- Hjelpe og støtte barn i/inn i lek – delta i lek.
- Være varme og grensesettende voksne, i tråd med teori fra Være sammen og START.
- Sørge for at barnehagen har forutsigbare rutiner.
- Sørge for at barna ikke har for mange å forholde seg til. Alle barn har en primærkontakt.
- Ta initiativ til aktiviteter og samspill som fremmer et inkluderende læringsmiljø.
- Korrigere hverandre dersom noen opplever at andre ansatte mobber eller krenker barn eller andre voksne.

- hjelpe hverandre til å bli oppmerksomme på barn som ikke trives, som plages eller ekskluderes.
- Være interessert i å snakke med barn, og ta initiativ til samtaler.
- Lytte til det barna forteller eller kommuniserer på andre måter.
- Lære barn om følelser, hvordan de kjennes og hva de heter.
- Snakke med barna om hvordan vi skal være mot hverandre slik at alle kan ha det bra.
- Ha tett kontakt og samarbeid med barnas foresatte hvor trivsel er et viktig tema. Dersom personalet er bekymret for et barn, deles det tidlig med foresatte. (Med unntak av mistanke om vold og seksuelle overgrep.)

Tegn på at barn trives og har det bra:

- Smil og latter.
- Deltar i lek – og kommer med innspill og forslag. Har varierte roller.
- Har venner.
- Har lyst til å gå i barnehagen.
- Tør å si ifra til en voksen dersom det er noe som ikke er bra

Lovgrunnlaget

«Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng».

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse».

(Rammeplanen for barnehagen s. 7)

Barnehageloven § 1 og kapittel VIII, Psykososialt barnehagemiljø

§ 1 Formål

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Forventning til voksenrollen

Positivt syn på barnet: Voksne skal se barna som subjekt. Barn er forskjellige, og vi må se det enkelte barns behov.

Autoritative voksne: Voksne skal gi trygghet og gode rammer. Være en forutsigbar voksen. Finn balanse mellom varme og kontroll.

Tilstedeværende voksne: Voksne som er opptatt av å bygge relasjoner, og som forstår barnet innenfra. Voksne som er deltakende, og er tilstede i barnets hverdag og lek både fysisk og psykisk.

Trygg base: Voksne som sikrer barns behov for trygghet og omsorg.

Ansatte må ha bevissthet rundt eget:

Kroppsspråk

Blikk

Ansvar

Det er styrer som har det overordnede ansvaret for et trygt og godt barnehagemiljø. Pedagogisk leder har ansvar for å observere og ha oversikt over barna på sin avdeling/gruppe. Alle ansatte har et ansvar for å forebygge negativ adferd. Dersom en ser at noen krenkes har vedkommende et personlig ansvar for å stoppe adferden. Det er styrer som har ansvaret for å lage og iverksette en tiltaksplan i barnehagen. Styrer har også ansvar for å involvere resten av personalet, følge opp foreldre ved å utarbeide en plan og evaluere denne i samarbeid med foreldrene. Malen for aktivitetsplan finnes som vedlegg i slutten av denne handlingsplanen.

Fellesforståelse av begreper

Krenkelse

Krenkende atferd defineres ulikt, men noen av trekkene i ulike definisjoner er:

- Krenkende atferd omfatter gjentatte negative og ondsinnete handlinger knyttet til mobbing, diskriminering, vold og rasisme.
 - Ubehagelig og sårende atferd er også en krenkende handling.
 - Handlingene kan komme fra både enkeltpersoner og/eller en gruppe.
 - Handlingene er systematiske og gjentas over en viss tid.
 - Den som utsettes for krenkende atferd og handlinger opplever seg underlegen og har vanskelig for å forsvare seg.
- Kilde: Hentet fra «Barns trivsel – voksnes ansvar» (Udir, 2012)
- Uthenging/kjefting som f.eks. å bli irettesatte i andre barns påhør

- Mangel på anerkjennelse og respekt
- Bli nektet privilegier (gå på toalettet, drikke vann, hente leker...)
- Blikk og kroppsspråk
- Snakke nedsettende om barnets nærmeste (familie)

Nulltoleranse

Med begrepet nulltoleranse mener vi at barnehagen ikke skal godta krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle ansatte i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser både fra barn og ansatte i barnehagen.

Barnehageloven § 41. Nulltoleranse

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Sårbare barn og grupper

Med begrepet sårbare barn forstår vi barn som befinner seg i krise. Krisen kan ha mange årsaker. Alle barn kan være sårbare, vi ser at de ikke klarer å sette ord på egne følelser og behov, og kan bli stille eller utagerende i sin atferd. Det kan også være barn som er sårbare fordi de ikke får den nødvendige omsorgen hjemme, samtidig som de faller utenfor vennegjengen.

Vi ser de sårbare barna i forhold til andre risikofaktorer som for eksempel kan bestå av

- Vanskelige hjemmeforhold, (eks. lite sosialt nettverk, sykdom i familien, dårlig økonomi)
- utfordringer med tilknytting og sosial kompetanse
- Forsinket utvikling
- Flerspråklige barn
- De stille og utagerende barna

Ved at barnehagen legger til rette for et trygt og godt barnehagemiljø, og at barnehagen blir en mestringsarena, kan faktorene for sårbarhet blir redusert.

Forebyggende tiltak

Den aller viktigste innsatsen for å motvirke krenkelser, er det generelle arbeidet personalet gjør med å skape et godt og trygt barnehagemiljø. Et miljø der de voksne er tilgjengelige og aktive sammen med barna, og hvor personalet ser, hører og involverer seg.

Mobbeatferd kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende og inkluderende miljø med et godt og åpent samarbeid med de foresatte. Barnehagen må ha en tydelig holdning til at krenkelser ikke er akseptabel. Krenkelser må stoppes og avlæres, og det er de voksnes ansvar at det blir gjort. Både de ansatte i barnehagen og barnas foresatte.

I arbeidet med programmet «Være Sammen», blir de ansatte skolert i hvor viktig det er å være varme og grensesettende voksne. I dette ligger at de ansatte skal være gode modeller for barna og hjelpe barna i konfliktløsning når de trenger det.

Foreldresamarbeid

De foresatte skal tas med i barnehagens arbeid for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, både gjennom informasjon og medvirkning. Barnehagen skal legge til rette for en dialog preget av åpenhet, respekt og likeverd. Foresatte skal være trygge på at barnehagen tar kontakt dersom de opplever at deres barn er involvert i en uønsket hendelse eller ikke har det bra i barnehagen. Det skal være lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foresatte opplever endret atferd eller mistrivsel hos barnet sitt, og de skal være trygge på at bekymringen tas på alvor

Det er barnehagens ansvar å følge opp når barnet eller de foresatte sier fra om at barnehagemiljøet ikke er trygt og godt. Alle innspill medfører en aktivitetsplikt, og det skal foretas en undersøkelse for å få tilstrekkelig grunnlag for å finne frem til riktige tiltak.

Forebyggende tiltak i foreldresamarbeidet:

- Barnehagen informerer om utarbeidede planer for å forebygge og hindre krenkelser og mobbing.
- Ansatte minner de foresatte om at de er viktige rollemodeller slik at de er bevisste på hvordan de snakker om andre barn og deres familier, bryr seg om, viser forståelse og inkluderer barn gjennom f.eks. hilse på hverandre, invitere til bursdager og besøk.
- Både ansatte og de foresatte har ansvaret for å reagere når de oppdager utfordringer i et samspill, og sette grenser på en varm og tydelig måte.

Ansatte oppfordrer de foresatte til å lytte til og samtale med barna om opplevelser og aktiviteter i hverdagen. Barnets opplevelse av krenkelse skal tas på alvor, men at et barn ikke får delta i lek en gang, er ikke mobbing. Det er en viktig informasjon som gir grunn for å følge ekstra godt med for å se om det er en systematisk avvising

Aktivitetsplikt

Alle ansatte i barnehagen har plikt til å følge med på hva som skjer i barnehagen og gripe inn hvis de ser krenkelser som for eksempel mobbing.

I barnehagehverdagen må personalet være særlig oppmerksomt i frileksperiodene ute. Når barna er ute kan det være vanskelig for personalet og oppdage hva som skjer, fordi barna er fordelt over et stort område og det er lettere for dem å «stikke seg vekk» - ute av syne for personalet.

I rollelek er det viktig å være oppmerksom på hvilke roller som blir tildelt, og om barna veksler på å bestemme retning og innhold i leken. Når barn konsekvent blir tildelt de rollene med lavest status, som f.eks. hund, baby, stålampe, kan dette være et tegn på at de ikke blir inkludert og betraktet som verdifulle av de andre barna i leken.

For å få et godt bilde av hvordan barna har det og om alle har venner, kan det være nyttig å bruke ulike observasjonsverktøy som:

- **Barnesamtaler** kan gjennomføres med de største barna i barnehagen, en til to ganger i året, for å få bedre forståelse for hvordan barna trives og opplever barnehagehverdagen
- **Løpende protokoll** kan være nyttig når vi ønsker å observere et bestemt utviklingsområde; eksempelvis hvordan barnet prøver å få og opprettholder kontakt med andre barn.
- **Loggbok** kan brukes ved at vi skriver ned det viktigste som skjer i løpet av en gitt periode. Dette kan være ulike situasjoner, aktiviteter o.l. hvor vi ønsker å få mer informasjon om ulike barn-barn relasjoner eller barn-voksne relasjoner.
- **Aktivitetskjema** kan være nyttig dersom vi ønsker å undersøke hvilke aktiviteter barna velger i f.eks. frilek. Dette kan danne grunnlag for forståelse for hvorfor noen barn foretrekker hverandre og enkelte strever med å få innpass
- **TRAS**; Tidlig registrering av språkutvikling.
- **Alle Med**; Kartlegging av barns sosiale mestring.

Samarbeid med barnas hjem for å oppdage barn som ikke trives i barnehagen

Endret adferd som kan være tegn på at barn blir krenket:

- Vil ikke gå i barnehagen.
- Begynner å tisse på seg igjen, etter å ha vært tørr.
- Endrede spise- og sovevaner.
- Blir engstelig og redd.
- Blir oppfarende og fort sint.

- Får dårlig selvbilde/selvtillit.
- Nekter å fortelle hva som er galt.
- Plager yngre barn eller søsken.
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt enn før.
- Blir veldig stille og «usynlig».
- Blir mer sårbart, og gråter oftere enn det pleier.

Melde fra

Alle ansatte i barnehagen har plikt til å varsle om all mistanke

- Lav terskel
- Varslingsrutine

Dersom en ansatt avdekker at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal hun/han varsle styrer eller pedagogisk leder umiddelbart.

Dersom en ansatt blir oppmerksom på at en annen ansatt i barnehagen utsetter et barn for krenking, som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle styrer.

Dette skal meldes muntlig eller skriftlig til styrer.

Undersøke

Man skal alltid undersøke hvis noen sier fra at de ikke har det bra.

Undersøkelsesrutine

- Legges inn i PBL-Mentor
- Om det er ansatte som krenker, er det enda strengere krav
- Hva ligger bak barnets, foreldrenes opplevelse? Ikke fremskaff bevis, men vær opptatt av at det er en følelse og en opplevelse.
- Ulike samtaler
- Ulike observasjonsmetoder

Vi undersøker saken snarest ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt eller godt i barnehagen. Dersom et barn eller foreldrene sier at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen, starter vi undersøkelse av saken.

Sette inn tiltak

Barnehagen har plikt til å sette inn egnede tiltak, samt;

- Følge opp tiltakene
- Evaluere virkningen av tiltakene
- Legge til eller endre tiltak hvis nødvendig
- Pedagogisk analyse

Hva regnes som meldt tilfelle?

- Barnets egen opplevelse
- Foreldrenes egen opplevelse
- Observasjon som sier at barnet ikke har det trygt og godt.

Egnede tiltak og faglig skjønn

- Tilspasset den konkrete saken
- Utgangspunkt i årsaken til problemet
- Bevisst på at det er ulike saker og kan være sammensatte problemstillinger
- Flere tiltak kan være nødvendig

Trygt og godt barnehagemiljø- barnehagens ansvar og plikter

- Skal løses må lavest mulig nivå
- Kan rettes mot flere

Vi setter inn egnede tiltak der undersøkelsen har vist at barnet ikke har det trygt og godt. Tiltakene vi setter inn er basert på konkrete og faglige vurderinger.

Dokumentere

Barnehagen må dokumentere hva som gjøres.

Aktivitetsplan – med hvilket tiltak som planlegges å gjennomføres så fort vi vet at et barn ikke har det trygt og godt.

Skal inneholde;

- hvilke problemer tiltakene skal løse
- hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

Vær oppmerksom hvis et barn

- Ofte blir utsatt for sårende bemerkninger
- Gjentatte ganger blir gjort narr av og ydmyket
- Domineres av andre og dette er et mønster
- Blir dyttet, sparket og/eller slått uten å kunne forsvare seg
- Har sår eller ødelagte klær uten å kunne forklare hvorfor
- Blir utestengt fra gruppelek
- Ofte er den siste som blir valgt til gruppelek
- Stadig holder seg til en voksen i utetiden
- Virker skremt og usikker
- Vegrer seg for å komme i barnehagen

Vi har utarbeidet en plan for aktivitetsplan som vi bruker når et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Vi bruker aktivitetsplanen for å dokumentere oppfølgingen av barnet.

Vi samarbeider med foreldrene om planen.

Når planen er påbegynt eller ferdigutfylt, arkiveres den i barnemappa.

Rutiner for å forebygge krenkelse:

Vi har følgende oppfølgingsplan liggende i vår HMS-modul, PBL Mentor. Planen skal beskrives og gjennomføres i tett samarbeid med hjemmet.

Aktivitetsplan ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen

(Aktivitetsplikt barnehageloven Kap 8, § 41-43)

Barnets navn: _____ Født: _____

Barnehagen: _____ Dato: _____

Hva skal denne planen løse?

[Barnets navn] har rett til et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. [Barnehagens navn] har [dato] fått vite av [hvem]/har funnet ut ved hjelp av [hvordan] at [barnets navn] ikke har det trygt og godt i barnehagen, fordi [skriv hva som er utfordringen basert på barnets eller melderens oppfatning].

Hva opplever barnet?

[Har barnet uttalt noe om saken? Hvis barnet kan uttrykke seg om hva som er utfordringen og hva han/hun tror vil hjelpe av tiltak, så skrives dette ned her]

Hovedmål med aktivitetsplanen:

[Hva ønsker vi å oppnå for barnet]

Aktivitetsplikt:

Hva skal gjøres/hva er gjort?	Hvordan	Ansvar	Dato
Følge med	<i>f.eks: observasjoner, samarbeid med foreldre, samtaler med barn:</i>		
Varsle	<i>[ansattes navn] har varslet daglig leder: [daglig leders navn] har varslet barnehageeier [navn]:</i>		
Undersøke	<i>Beskriv hvordan dere undersøker saken (f.eks ved observasjoner, ståstedsanalyse, SWOT, barnesamtaler, kartlegging, foreldresamtaler etc)</i>		
Beskrivelse av problemet	<i>Beskriv hva som er fremkommet under undersøkelsen:</i>		
Delmål	<i>Beskriv ulike delmål for å nå frem til hovedmålet:</i>		
Evaluering	<i>Hvordan skal målene og tiltakene evalueres?</i>		

Hvilke tiltak har barnehagen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?

[Dere skal sette inn tiltak dere mener er egnede og tilstrekkelige for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø, og etter å ha hørt med barnet hva han/hun mener og ønsker (der dette er mulig ut fra alder).

Tiltakene skal være faglig forankret og hensynet til barnets beste skal være grunnleggende. Mange saker fordrer tiltak på både individ-, gruppe- og barnehagenivå.

Vurder også tiltak som kan bidra med å forebygge/hindre at barnet får negative sosiale, psykiske eller psykosomatiske ettervirkninger etter hendelsen(e).

Hvis dere ser at det er behov for å endre tiltakene, eller sette inn nye tiltak etter hvert, oppdaterer dere planen. Dere skal kontinuerlig passe på at det er egnede og tilstrekkelige tiltak som er satt inn.

Vi setter inn disse tiltakene:	Ansvarlig: *	Angi tiltakets varighet [dato fra og til/«frem til barnet og foreldrene bekrefter å ha det trygt og godt»]:	Dato for evaluering:
1			
2			
3			

(Antall tiltak må tilpasses den enkelte saken.)

** [Det er alltid barnehagen/barnehageeier som er ansvarlig for at tiltak gjennomføres. Her skriver dere hvem i barnehagen/barnehageeier som er ansvarlige for at hvert enkelt tiltak gjennomføres. Hvis dere har avtalt med noen som ikke er ansatt i barnehagen om å gjennomføre tiltaket, skal dette også fremgå. Dere skal ikke legge ansvaret på barnet eller foreldrene i aktivitetsplanen, da det er barnehagen som skal sørge for at barnet skal få det trygt og godt].*

Evaluerings av tiltakene:

[Spesifiser hvilket tiltak som evalueres og dato for evaluering. Beskriv hvorvidt tiltaket skal videreføres eller avsluttes]

Sted

Dato

Signatur